אישים באגרות הראי"ה

הרב אברהם משה לונץ

תלמיד חכם, חוקר ארץ ישראל ומו"ל בירושלים · תרט"ו–תרע"ח (1854–1918)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב אברהם משה לונץ נולד בכ"ה בכסלו תרט"ו (1854) בקובנה, ועלה עם הוריו לירושלים בשנת תרכ"ט (1869). למד בישיבת 'עץ חיים', וקנה לעצמו גם השכלה כללית, ובשל כך נרדף בידי קנאים. בגיל עשרים ושלוש לקתה ראייתו, וכעבור שנתיים התעוור לגמרי, ובכל זאת המשיך לחקור ולכתוב כל ימיו.

הרב לונץ נחשב לראשון חוקרי ארץ ישראל בתקופה המודרנית. הוא הוציא את השנתון 'ירושלים' ואת 'לוח ארץ ישראל', כתב מורה דרך עברי ראשון לירושלים, וההדיר ספרים על המצוות התלויות בארץ: 'כפתור ופרח', 'פאת השלחן' לר' ישראל משקלוב ו'תבואות הארץ'. עטרת עבודתו הייתה מהדורה מתוקנת של התלמוד הירושלמי. נפטר בב' באייר תרע"ח (1918).

הרב קוק על הרב לונץ

שתי אגרות של הרב קוק אל הרב לונץ נכתבו בשנת תרע"ב. הראשונה עוסקת במהדורת 'פאת השלחן' שהרב לונץ הוציא, ושהרב קוק תרם לה הערות. הרב קוק מספר שכאשר שמע שהוספת הערות ארוכות מכבידה על ההוצאה, משך ידו, "כי לא אחפוץ להכביד על כת"ר, המסובל כ"כ בעבוה"ק להפצת תורת וחכמת א"י". מפני כך הערותיו מעטות, והוא מצטער שהרב לונץ הזכיר אותן בהקדמה. ועוד יותר מצטער שבהקדמה לא נזכר כלל חותנו, האדר"ת: "ואיך יתכן הדבר להזכיר את הערותי ולהזניח את זכרו של האדם הגדול זצ"ל" (כרך ב', אגרת תלג).

האגרת השנייה היא ברכה לחגיגת יובל שנערכה לכבוד הרב לונץ. הרב קוק כותב שרושם של חגיגת יובל, "שנפרץ כ"כ בשוק הסופרים", צר מהכיל את רגשי התודה שירגיש כל אוהב ארץ ישראל וספרותה, על עבודתו "במקצעות כ"כ שונים ומרובים ובתנאים כ"כ בלתי-נוחים". ובכל זאת הרב קוק שמח בחגיגה, כדי שידע ישראל "את חובתו לעזור על יד העובד הצנוע" (כרך ב', אגרת תמח).

האגרות

כרך ב', אגרת תלג: להרב לונץ: על מהדורת 'פאת השלחן'. הרב קוק נמנע מהערות ארוכות כדי שלא להכביד, ומתפלא שבהקדמה לא נזכר האדר"ת.

"תמהתי על אשר לא הזכיר כת"ר כלל את שם כמו"ח הגאון האדר"ת זצ"ל בהקדמה"

כרך ב', אגרת תמח: להרב לונץ: ברכה ליובל, על עבודתו הרבה לחכמת ישראל ולספרות ארץ ישראל, בתנאים קשים.

"למען ידע ישראל את חובתו לעזור על יד העובד הצנוע"

ראו גם

על הרב אברהם משה לונץ (המכלול). (אברהם משה לונץ)

על האדר"ת, חותנו של הרב קוק. (לדף האיש)

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר הרב לונץ, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תלג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב סיון תרע"ב - יפו **נמען:** הרב אברהם משה לונץ

על הוצאת 'פאת השלחן': הרב קוק נמנע מלהוסיף הערות ארוכות כדי לא להכביד, וצר לו שההערות מעטות מכדי שיוזכרו בהקדמה. הרב קוק מתפלא שלונץ לא הזכיר את חותנו האדר"ת בהקדמה.

עיקרי הדברים

- הערות ל'פאת השלחן'.
- השמטת זכר האדר"ת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ב סיון תרע"ב[4].

לכ' ידידי הרב הגדול החכם הנעלה רב פעלים לתורה ולתעודה, מוהר"א[6] משה לונץ [אברהם משה לונץ, חוקר ארץ ישראל ומוציא לאור בירושלים] שליט"א[7]..

שלו'[8] וברכה באה"ר[9].

הגיעוני הקונטרסים הנדפסים מס' "פאת השלחן". [ספרו של רבי ישראל משקלוב, תלמיד הגר"א, על המצוות התלויות בארץ, שלונץ הוציא במהדורה חדשה; הרב קוק התבקש להוסיף לה הערות] והאמת אגיד לכ', כי מאז אשר כתב לי, שההוצאה הנוספת בתוספות הערות ארוכות כבדה לפניו, משכתי ידי מזה, כי לא אחפוץ להכביד על כת"ר[10], המסובל כ"כ[11] בעבוה"ק[12] להפצת תורת וחכמת א"י[13]. וע"כ[14] גם כאשר שלח לי הקונ' לא שמתי על לבי לגעור בטרדותי המרובות, ולהחפיש את עצמי מעבודות ענינים אחרים, גין זה וכעת כבר הזמן קצר. ואני מצטער מאד על אשר כ"כ מעטות הן ההערות, אשר שלחתי לכ', ואין בהן כדי חטיבה ראוי' להקרא בשם, כאשר תאר כת"ר בהמודעות, וביחוד בההקדמה הקצרה שלו. והנני שולח כעת עוד איזה גרגרים, יואיל נא לקבלם ברצון, ואם עוד יספיק הזמן, הנני נכון להוסיף עוד מעט בע"ה[15].

תמהתי על אשר לא הזכיר כת"ר כלל את שם כמו"ח[16] הגאון האדר"ת[17] [חמיו של הרב קוק, הרב אליהו דוד רבינוביץ-תאומים (האדר"ת), רבה של ירושלים] זצ"ל[18] בהקדמה. ואיך יתכן הדבר להזכיר את הערותי ולהזניח את זכרו של האדם הגדול זצ"ל. ובאמת יותר הי' ניחא לי אם לא הי' מזכיר כת"ר ע"ד[20] הערותי מאחר שהן כעת כ"כ מועטות.

והנני בזה דוש"ת[21] באה"ר ומברכו באימוץ ידים לעבוה"ק[22], בכל אשר עם לבבו הטהור לכבוד עם ד' ונחלתו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן

4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. לכ' - לכבוד
6. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. שלו' - שלום
9. באה"ר - באהבה רבה
10. כת"ר - כבוד תורתו
11. כ"כ - כל כך
12. בעבוה"ק - בעבודת הקודש
13. א"י - ארץ ישראל
14. וע"כ - ועל כן
15. בע"ה - בעזרת השם
16. כמו"ח - כמורי חמי
17. האדר"ת - אליהו דוד רבינוביץ־תאומים
18. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
19. הי' - היה
20. ע"ד - על דבר
21. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
22. לעבוה"ק - לעבודת הקודש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תמח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד מנחם אב תרע"ב **נמען:** הרב אברהם משה לונץ

ברכה ליובל של לונץ, על עבודתו הרבה לחכמת ישראל ולספרות ארץ ישראל, בתנאים קשים.

עיקרי הדברים

- ברכת יובל ללונץ.
- ספרות ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ד מנ"א[2] תרע"ב[3].

שלו'[4] רב, באהבה רבה, לכבוד ידידי הרב הגדול, בתורה ובחכמה ובפעלים רבים לתורת ארץ ישראל מו"ה[5] אברהם משה לונץ [אברהם משה לונץ, חוקר ארץ ישראל ומוציא לאור בירושלים; ראו גם (כרך ב', אגרת תלג)] שליט"א[6].

ידיד נפש, גדול העלילה, אמנם רושם של חגיגת יובל, [יובל החמישים להולדתו] שנפרץ כ"כ[7] בשוק הסופרים, צר הוא מהכיל את המון רגשי התודה והברכה, אשר ירגיש כל אוהב ארץ ישראל וספרותה להדרת כבודו, על כל הטובה הרבה אשר עשה לחכמת ישראל ולספרות א"י[8] ביחוד, מאז אשר החל לעבוד עבודתו הקדושה במקצעות כ"כ שונים ומרובים ובתנאים כ"כ בלתי-נוחים, אשר רק מלא רוח גבורה וקדושת אהבה טהורה למפעלים הנאדרים כהדרת כת"ר[9], יכול היה לעבוד ולנצח בהם, בכל זאת אשמח מאד על רגשי הקודש אשר התעוררו בלב רבים לעשות את החגיגה היובלית הזאת, ויום זכרון התעוררות מעשית, למען ידע ישראל את חובתו לעזור על יד העובד הצנוע, המוסיף חיל וחוסן בלא הרף לחכמת ארץ ישראל וספרותה, להוציא לאור עולם את כל אשר ירחש לבבו הטהור.

והנני בזה מגיש לכת"ר[10] באה"ר[11] את ברכתי ממעמקי לבבי, יחזק השי"ת[12] את ידיו ולבו לעבודת הקודש, וינוב בשיבה טובה, דשן ורענן, ותחזינה עיניו באור חדש אשר יאיר על ציון ועל מקראיה, בשוב לה עטרת תפארת וצבי כבודה כימי עולם, בשוב ד' את שבות עמו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

אב"ד דעה"ק יפו והמושבות ת"ו

---

1. ב"ה – ברוך השם
2. מנ"א – מנחם אב
3. תרע"ב – השנה תרע"ב (1911/1912)
4. שלו' – שלום
5. מו"ה – מורנו הרב
6. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. כ"כ – כל כך
8. א"י – ארץ ישראל

9. כת"ר - כבוד תורתו
10. לכת"ר - לכבוד תורתו
11. באה"ר - באהבה רבה
12. השי"ת - השם יתברך